

TLAČOVÁ SPRÁVA č.19 - sezóna 2016/2017

Smrť ma zaujíma

Režisér J. Czajlik o premiére snového thrilleru *Nehoda*

Slovenská premiéra hry Zoltána Egressyho *Nehoda*, ktorá bude v piatok 17. februára o 19:00 na Malej scéne Štátneho divadla Košice, sa nezadržateľne blíži. Režisér József Czajlik v rozhovore s dramaturgom Miklósom Forgácsom prezrádza, prečo si vybral snový thriller Zoltána Egressyho a aj to, v čom je hra špecifická a prečo si počas skúšok vyžadovala osobitný prístup.

Ktorá téma vás v *Nehode* zaujala natoľko, že ste sa rozhodli ju inscenovať?

V *Nehode* je základná situácia postavená na blízkosti smrti. Smrťou sa zaoberám nielen pracovne, ale aj v mojom voľnom čase. Hľadám smrť napríklad v literatúre, či už v beletrii alebo v knihách, ktoré hovoria o rôznych predstavách a obrazoch smrti a posmrtného života v jednotlivých náboženstvách. Bytostne ma zaujíma všetko, čo súvisí so smrťou. Ak by som si mal znovu vybrať povolanie, a nezvolil by som si divadlo, tak by som sa určite stal tanatológom. Rád by som sa venoval senzibilizácii zániku, skonania, smrti a smútku. Neviem prečo som taký zaujatý týmto fenoménom. Kvôli niečomu určite mám k tej téme silný vzťah, a neviem presne, čo to je. Nechcem byť „self-freedom“, a vidieť za tým len to, že moja matka zomrela, keď som mal desať rokov.

Smrť je ale pochmúrna téma?

Ani nie tak pochmúrna, ako tabuizovaná. Téma, na ktorú sa pozeráme so strachom. Všetko závisí aj od toho, o aký druh smrti ide. Veď ľudstvo pozná aj krásnu smrť, oslobodzujúcu smrť, veľkú smrť, nepoškrvenú smrť i heroickú smrť. A samozrejme existuje pochmúrna, smutná a aj odstrašujúca smrť. Navyše je to výsostne intímna téma. Smrť môže byť len osobná. Vlastná smrť sa nedá preniesť na iného. Svoju smrť môžeš zažiť len ty sám.

Takže *Nehodu* ste si zvolili kvôli smrti?

Táto hra stav človeka, ktorý je blízko smrti, ukazuje z úplne svojskej perspektívy, predstavuje ho ako „perverzné mystérium“. Na tento termín ma upozornil scénograf Tom Ciller, ktorý toto slovné spojenie našiel u svojho obľúbeného amerického autora Richarda Brautigana. Veľmi dôležité je aj to, že ide o ženský osud. Žena bojuje a stretne sa s vlastnou smrťou. Je to príbeh o tom, ako sa táto žena vysporiada s týmto stavom a či sa zachráni. To, že v centre príbehu stojí žena, prináša zo sebou určitú citlivosť, svojský pohľad na svet, svetonázor.

Egressyho hra je z viacerých hľadísk špeciálnou hrou, v čom sú jej zvláštnosti a v čom boli špecifické jej skúšky?

Nehoda dáva podklady k veľmi svojráznej inscenácii, ktorá nefunguje nutne cez slová, ale obsah vytvárajú situácie. Jej základnými prvkami nie sú slovo, veta, dialóg, ale situácia, konanie a obraz. Egressy opisuje konanie, ktoré vydá sugestívny, mnohvrstevný obraz. Autor vytvoril isté obrazy, ale takisto ako režisér v prípade verbálnych situácií môže zmeniť isté významy, takisto môže konať aj pri obrazoch. Takže v tomto prípade sú vykladané režisérom a hercami, vyslovene obrazy, a môžu sa s nimi pohrať. Táto hra sa

sama analyzuje, pomocou obrazovej komunikácie. To znamenalo, že aj jej skúšky boli netradičné a vyžadovali si iný prístup. Uviesť takúto hru v kamennom divadle je trošku krok do neznáma. Pre hercov je to dobrodružná cesta, vzrušujúca výzva, je to rekreácia po diktáte verbálneho divadla. Pri tejto hre je mimoriadne dôležité umiestnenie herca v priestore, aby všetko bolo naplnené veľmi presne. Priestorová kompozícia je jedným z vyjadrovacích prostriedkov inscenácie. A tento fakt vyžaduje aj od hercov inú presnosť, iný typ javiskovej prítomnosti. Role sú skôr náznakové. K tomu všetkému sa nedajú určiť ani hlavné ciele, základné motivácie. Dajú sa vypátrať len ciele a motivácie zrodené v danej chvíli. Ale rola nesmeruje nikam. Konečné ciele a motivácie role sú neznáme. Ani o Ester nevieme skoro nič. Vidíme len to ako zápasí so situáciami, v ktorých sa ocitla.

Košice, 9.2.2017